

Open Access-politik for offentlige forskningsfonde

Forskningsbevillinger fra Danmarks Frie Forskningsfond, Innovationsfonden og Danmarks Grundforskningsfond (herefter fondene) har væsentlig betydning for dansk og international forskning, innovation og økonomisk vækst.

Forskning fremmer viden og driver den intellektuelle, sociale og økonomiske udvikling. Fondene finder det vigtigt at styrke effekten af forskningen ved at sikre uhindret og omkostningsfri digital adgang for alle til offentligt finansierede forskningsresultater. Open Access (OA) er fri og gratis adgang til forskningsresultaterne i form af publikationer i tidsskrifter og konferencenserier. OA giver således samfundet adgang til, indsigt i og mulighed for udnyttelse af forskningsresultater.

De offentlige fonde i Danmark har siden juni 2012 haft en fælles politik for OA. Med afsæt i Danmarks Nationale Strategi for Open Access, som blev vedtaget i juni 2018, blev målene og kravene til OA skærpet.

Med henblik på at indfri og understøtte realiseringen af de skærpede nationale mål og krav til OA har de offentlige fonde i Danmark revideret den fælles fondspolitik. Fondene vil hermed løbende monitorere og stimulere realiseringen af den nationale OA strategi, blandt andet ved at stille krav til bevillingshaverne i relation til OA.

Med den reviderede politik ønsker fondene mere konkret, at bidrage yderligere til udbredelsen af OA som standard i videnskabelige publiceringer i form af Grøn Open Access. Målet er, at alle videnskabelige artikler, som er kvalitetssikrede i peer review og optaget i et videnskabeligt tidsskrift, skal kunne læses og distribueres uden finansielle, tekniske eller juridiske restriktioner.

Af politikken følger, at publicerede videnskabelige artikler, som er resultatet af hel eller delvis finansiering af fondene, skal gøres frit tilgængelige for alle via OA, hvis tidsskriftet tillader det.

Fondene ønsker med denne politik ligeledes at sikre forskerne et bedre ståsted med hensyn til ophavsret til egne artikler i forbindelse med videnskabelig publicering.

Endvidere tilslutter fondene sig Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities, som er en milepæl i definitionen af og arbejdet med OA.

Krav til bevillingshaveren

- Bevillingshaveren pålægges, hvis tidsskriftet tillader det, at-parallelpublicere en digital version af den endelige, peer reviewede videnskabelige artikel, der er antaget af et videnskabeligt tidsskrift. Artiklen, der er et resultat af hel eller delvis finansiering fra fonde, skal parallelpubliceres i et institutionelt eller emnespecifikt repository, dvs. et digitalt arkiv.
- Parallelpubliceringen af den videnskabelige artikel kan, hvis tidsskriftet forlanger det, ske efter en karenperiode, dvs. en periode hvor artiklen udelukkende er tilgængelig i det videnskabelige tidsskrift, på op til 6 eller 12 måneder efter publicering i det videnskabelige tidsskrift. Karenperioderne for de specifikke faglige forskningsfelter skal være følgende:
 - Sundhedsvidenskab 6 måneder
 - Naturvidenskab 6 måneder
 - Ingeniørvidenskab 6 måneder
 - Jordbrugs- og veterinærvidenskab 6-måneder
 - Samfundsvidenskab 12 måneder
 - Humaniora 12 måneder
- Den endelige, peer reviewede videnskabelige artikel, som parallelpubliceres, skal inkludere samtlige grafiske og øvrige materialer, der er udarbejdet til artiklen. Forskningsdata er undtaget herfor.
- Bevillingshaver er ansvarlig for at sikre, at relevante publicerings- eller copyrightaftaler med forlag er i overensstemmelse med fondenes bevillingsbetingelser i forbindelse med parallelpublicering. Fondene ønsker endvidere at bevillingshaver, i så vidt muligt omfang, bibeholder copyright.

- Overholdelse af disse bevillingsbetingelser skal ske i overensstemmelse med gældende ophavsretlige regler.

Hvilke typer af publikationer omfattes?

Kravet om parallelpublicering omfatter udelukkende videnskabelige artikler og konferencebidrag i tidsskrifter og proceedings med ISSN.

Kravet om parallelpublicering omfatter således ikke:

- videnskabelige monografier
- antologier
- ph.d.-afhandlinger
- doktorafhandlinger
- publikationer om patenterede opfindelser

Hvad betyder det for bevillingshaver?

For bevillingshaver betyder denne politik:

- I. at bevillingshaver i forbindelse med godkendelse af en artikel til publicering i et videnskabeligt tidsskrift skal søge at bibeholde rettighederne til at parallelpublicere en udgave af den peer reviewede og antagede videnskabelige artikel.

Forskningsinstitutionerne og professionshøjskolerne skal, jf. Danmarks Nationale strategi for Open Access, informere og bistå forskerne omkring den praktiske brug af infrastrukturen ved at publicere i OA, f.eks. i form af klare retningslinjer og assisterende personale.

Fondene opfordrer til at brugen af hybrid Open Access (også kaldet "double dipping", som indebærer både betaling af licens og article processing charge for frikøb af artikel til OA) i videst muligt omfang minimeres.

Det accepteres således at tidsskrifters kvalitetsniveau kan vægtes tungere end hensynet til at publicere i OA. Derfor anbefales det udelukkende at publicere i et Open Access-tidsskrift, hvis der inden for fagområdet vurderes at være et sådant på et højt, anerkendt kvalitetsniveau.

- II. at bevillingshaver i forbindelse med publicering muligvis efter endt karenperiode sikrer, at artiklen parallelpubliceres i et institutionelt eller et emnespecifikt repository.

Ved tvivlspørgsmål om den konkrete fremgangsmåde ved parallelpublicering bedes forskningsbiblioteket på den relevante institution eller den ansvarshavende operatør af det emnespecifikke digitale arkiv kontaktet.

- III. at bevillingshaver i forbindelse med afrapportering til fondene giver oplysninger om, hvorvidt publiceringen er sket med Open Access fsva. videnskabelige publikationer med hel eller delvis finansiering herfra.

Hvis artikler, som følge af hel eller delvis finansiering fra fondene, publiceres i OA efter den afsluttende afrapportering skal fondene orienteres herom.

Monitorering af Open Access

Fondene vil monitorere, hvorvidt bevillingshaverne publicerer via OA. Fondene vil desuden løbende vurdere, om der skal være konsekvenser for bevillingsmodtagerne, hvis de forsømmer at offentliggøre deres forskningsresultater med OA, der hvor det er muligt.

Evaluering af politikken

Senest to år efter offentliggørelse af denne politik evalueres den med henblik på en drøftelse af behovet for en revision af politikken.